

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU
ECZANE HİZMETLERİ PROGRAMI

DOĞAL ÜRÜNLER DERSİ
(Kalp ve Damar Sistemi Üzerine Etkili
Ürünler)

PROF.DR. M. LEVENT ALTUN

Kalp ve damar Sistemine Etkili Droglar

- 1) Konjestif kalp yetmezliğinde kullanılanlar**
- 2) Kalp ritim bozukluđunda kullanılanlar**
- 3) Hipertansiyonda kullanılanlar**
- 4) Dejeneratif kalp hastalığı, Angina pectoris ve aterosklerozda kullanılanlar**
- 5) Hipotansiyon ve fonksiyonel kalp hastalığında kullanılanlar**
- 6) Venöz sistem hastalıklarında kullanılanlar**

Konjestif kalp yetmezliğinde kullanılanlar

Konjestif kalp yetmezliği; koroner arter hastalığı ve hipertansiyon olmak üzere çok sayıda kalp ve damar hastalığı türünün ilerlemiş döneminde ortak bir komplikasyon olarak görölen bir klinik sendromdur

Bu hastalık; miyokard disfonksiyonu, efora karşı dayanıklılığın azalması Ventriküler aritmilerin oluşma sıklığının artması ile ortaya çıkmaktadır.

KULLANILAN BİTKİLER VE DROGLAR

- *Digitalis purpurea* (Foxglove) (Yüksük otu)
- *Digitalis lanata* (Woolly Foxglove) (Yünlü Yüksük otu)

Digitalis purpurea iki yıllık bir bitki. Birinci yıl rozet yaprak verir kışın kaybolur. İkinci yıl, baharda tekrar bir rozet yaprak görülür, bunun ortasından gövde yükselir.

Bitkinin tedavide yaprakları kullanılır.

% 0,5-1,5 Kalp heteroziti taşır.

- Digitoksin..... (Digitoksigenol + 3 Digitoksoz)

Etkili bileşiklerin miktarının değişken olmasından dolayı terapötik doz aralığı dardır. Yani toksik ve terapötik doz birbirine çok yakındır. Dolayısıyla bitkinin kendisinden ziyade heterozitleri izole edilerek kullanılır.

Digitalis lanata

(Woolly Foxglove) (Yünlü Yüksük otu)

- ***Digitalis lanata* iki yıllık bir bitki**
- **% 0,5-1,5 kalp heteroziti taşır**
- **Digoksin (Digoksigenol + 3 Digitoksoz) % 0.08 – 0.24**
- **Heterozitler izole edilerek kullanılır**
- ***Digitalis lanata*, *D. purpurea*'ya göre daha kolay kültürü yapılmaktadır**

-**Digitoksin ve Digoksin; direkt ve indirekt kardiyovasküler etkilere sahip bir kalp heteroziti olup, kalp yetmezliğinde kullanımı vardır**

-**Kalp yetmezliğinde, direkt pozitif inotrop etkisiyle kalp atış hacim ve debisini artırarak büyümüş olan kalp hacminin küçülmesine neden olur. Miyokardın oksijen gereksiniminin artması önlenir**

-

ECZACINIZIN UYARISI!

- **Tedavi edici doz indeksi dar olan ilaçlardan olup buna bağlı olarak zehirlenme belirtileri ortaya çıkabilir !**
- **Aşırı dozun ilk belirtileri olarak baş ağrısı, halsizlik, depresyon, mental konfüzyon, halüsinasyonlar, görme bozukluğu gibi nörolojik yan etkiler görülebilir !**
- **Kalpte çeşitli tipte aritmiler görülebilir !**
- **Böbrek yetmezliği varsa vücuttan atılımı azalacağından dozun azaltılması gerekir !**

Adonis vernalis; Herba Adonis **(False Hellebore) (Keklikgözü otu)**

- Macaristan, Bulgaristan ve Rusya'da yaygındır.
- Standardize toz numune halinde % 0,2 simarozit taşımaktadır
- Pozitif inotropik etkiye sahiptir. Venler üzerinde tonik etkisi vardır
- Orta dereceli kalp yetmezliğinde ve özellikle sinirsel semptomlarla beraber gözlenen yetmezlikte kullanılır
- Günlük doz 0,5 gr – 1gr arasında; maksimum dozu 3 gr standardize tozdur.

Scilla maritima (Urginea maritima) **(Ada soğanı)**

-Sonbaharda toplanan 2-4 kg soğanların dış kısmı soyulur ve etli kısımlar kesilerek kurutulur

-% 1-3 oranında steroidal yapıda (Bufadienolit yapısında) kardiyoaktif heterozit taşır

-Kalp yetmezliğinde, aritmide, sinirsel kalp şikayetlerinde, venöz problemlerde kullanımı Komisyon E tarafından onaylanmıştır

**-Günlük ortalama doz 0,1-0,5 gram standardize drog tozu
Tentür: 0,3-2 ml**

Convallaria majalis **(Lily of the Valley) İnci çiçeđi**

-Çiçekleri ve herbası drog olarak kullanılır.

**% 0,2-0,3 oranında steroidal yapıda (Kardenolit yapısında)
kardiyoaktif heterozit taşır**

**-Kalp yetmezliğinde, aritmide, sinirsel kalp şikayetlerinde kullanımı
Komisyon E tarafından onaylanmıştır**

-Günlük ortalama dozu 0,2-0,5 gram drog tozu (günde 3 kez)

**-Tentür: 2 ml (konvallotoksin i.v. 0,2-0,3 mg)
(20-30'şar damla günde 3 kez)**

***Strophantus gratus* ve *S. kombe*
(*Semen Strophanti*)**

-% 3-8 kardiyoaktif heterozit taşır

-Etkileri *Digitalis*'e benzer; fakat ona göre daha az etkilidir

Nerium oleander (Zakkum)

- Kardiyoaktif heterozit fraksiyonunda majör bileşigi kardenolit yapısındaki oleandrin'dir.
- Komisyon E tarafından onaylanmamıştır !**
- Digitoksin benzeri etkisi vardır. Ancak; etki daha hafiftir (muhtemelen daha az absorbe olduğu için)
- 1gr yaprak insanlarda zehirlenme yapabilir**
- Bu yüzden kullanılması önerilmez !!!**

Kalp Ritim Bozukluęunda Kullanılan Bitki ve Droęlar

-Aritmi, kompleks bir patolojik bozukluk olup çeşitli tipleri vardır : Taşiaritmi ve bradiaritmi gibi...

KİNİDİN

(*Cinchona* sp., Kınakına kabukları)

-Kinidin sodyum akımını sağlayan kanalları bloke eder, membran potansiyelini azaltır ve kalpte iletim hızını düşürür

**-Kinidin sülfat arabogalaktan tuzu
(165 mg kinidin'e eşdeğer 275 mg türev)
12 saatte bir 2 kapsül halinde kullanılır.**

KİNİDİN

- Kinidin feniletibarbitürat (100 mg)türevi şeklinde günde 2-3 tablet alınır .
- Atrium fibrilasyonu önlenmesinde
- Ekstrasistolik aritmide
- Taşikardide
- Kalp yetersizliğine bağlı çarpıntılarda,
- Evham, uykusuzluk ve sinirlilik durumlarında kullanılır.

Sarothamnus scoparius **(Süpürge katırtırnağı)**

- Sparteın, sarotamnın ve genistein isimli bileşikler taşır
- Etkisi kinidine benzer ancak daha orta şiddette ve daha az tehlikelidir (Na kanal blokeri)
- Dolaşım sistemindeki artmış uyarıyı düşürür
- Kalbin atışını regüle eder ve venöz dönüşü geliştirir
- Çiçek ve herba dan hazırlanan % 1'lik infüzyondan günde 3-4 kez kullanılır
(Kan basıncını artırdığı bilinir ve hipotansiyonda kullanılır)

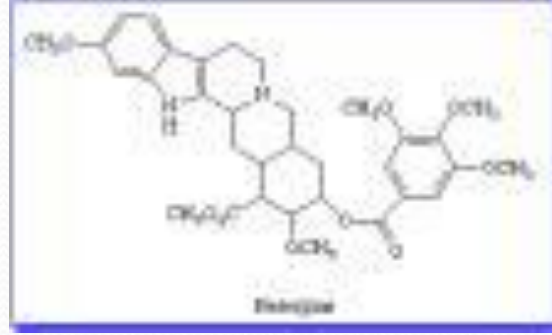

Hipertansiyonda Kullanılan Bitki ve Droglar

Hipertansiyon; sistemik arteriyel kan basıncının devamlı yükselmesi ile kendini gösteren bir kalp damar hastalığıdır

Kategori	Diastolik (Gevşeme halindeki) Kan basıncı	Sistolik (Kasılma halindeki) kan basıncı
Normal	85 mm Hg'dan küçük	130 mm Hg'dan küçük
Yüksek	85-90	130-139
Hipertansiyon		
Evre 1	90-99	140-159
Evre 2	100-109	160-179
Evre 3	110'dan büyük	180'den büyük

Rezerpin

-*Rauwolfia serpentina* köklerinden
(Radix Rauwolfia) elde edilir.

Rezerpin MSS aracılığı ile sedatif etki yaparak, yükselmiş kan basıncını ve kalp hızını azaltır.

-REGRETON® tablet

Rezerpin

- **Rezerpin hafif ve orta dereceli hipertansiyon vakalarında diüretiklerle birlikte kullanılır**
- **Günde 1 veya iki günde 1 tablet (0,25 mg dozlar şeklinde kullanılır)**
- **Doz kişiye göre ayarlanır**

Viscum album **(Ökse otu, mistletoe)**

- Yaprakları kullanılır
- Ökse otunda bulunan lektinler
(karbohidrat bağlayan proteinler)
- Fenilpropanoitler ve lignanlar da etkili olabilir
- Ökseotundaki lektinler hipotansif etkiye sahiptir
- Gövde ve yapraklarından hazırlanan ekstrelerde
in-vitro ve *in-vivo* olarak hipotansif etki
saptanmıştır
- Viscum album*'dan hazırlanan sulu-alkollü
ekstreler özellikle Avrupa'da tek başına veya
diğer bitki ekstreleri ile birlikte kombine halde
hipertansiyona karşı kullanılır

***Olea europaea* (Zeytin)**

-Zeytin yapraklarından hazırlanan ekstrelerde hipotansif, antiaritmik ve spazmolitik aktivite saptanmıştır

(Drohta bulunan terpenik bileşikler ve fenolik yapılardan olduğu düşünülmektedir)

- Oleuropein'e göre standardize edilmiş preparatları vardır.

Olea europaea (Zeytin)

- % 12 oleuropein bileşimine göre standardize edilmiş kurutulmuş yaprak ekstresi tercih edilir.

Dejeneratif kalp hastalığı, Angina pectoris ve aterosklerozda Kullanılan Bitki ve Droglar

- Dejeneratif kalp hastalığı; enflamasyon dışındaki bütün yaşlılıkla ilgili değişiklikleri, vasküler sistemdeki, kalp kasındaki ve koroner arterdeki değişiklikleri kapsamaktadır**

Dejeneratif Kalp hastalığında damarlarda yeterli dilatasyon yapılamaz ve yeterince kan akımı sağlanamaz.

***Crataegus oxyacantha* ve *C. monogyna* (Alıç, Hawthorn)**

- Özellikle yaprak ve çiçekleri birlikte kullanılır
- Çok uzun süreden beri kullanılan güvenli bir drogtur
- Kardiyovasküler yararı ve kardiyotonik aktivitesi üzerinde klinik denemeler yapılmıştır

-Göğüste baskı hissedilen durumlarda

-*Digitalis*lere gerek duyulmayan kalp dejenerasyonlarında

-Bradikardik aritmilerde kullanılmaktadır

-*Digitalis*'lerle beraber kullanılması durumunda kalbin kendini toparlaması hızlanmaktadır

- Aliç çiçek ve yaprakları % 1-3 oligomerik prosiyanidinler (kateşol ve epikateşol) ve % 1-2 flavonoitler içerir (Flavonol ve flavon yapısında hiperozit, viteksin-ramnoz, rutin ve viteksin)
- **Sulu-alkollü ekstreleri, koroner ve miyokardial kan akımını hızlandırır.**
- **160-900 mg ekstre kullanılır**
- **% 45 etanol ve % 70 metanol ekstresi**
- **30-168,7 mg Prosiyanidin (epikateşin olarak)**
- **3,5-19,8 mg Flavonoit (hiperozit olarak)**
- **Komisyon E tarafından kabul edilmiştir**

Arnica montana (Arnika)

- Çiçekleri alıç çiçek ve yaprakları gibi aynı endikasyonlara sahiptir. Güçsüz kalp ve koroner arter hastalığı ile koroner kan akımının azalması ve miyokard oksijen gereksinimi artması sonucu iskemi oluşmasında kullanılabilir

-Flavonoitler taşımaktadır

(izokersetin, luteolin-7-glikozit, astragalin)

-Midede irritasyon yapabilir, yüksek dozda alınırca titreme, taşikardi, baş dönmesi ve aritmi yapabilir

-Alıça göre daha dikkatli kullanılması gereken bir bitkidir.

Allium sativum (Garlic, Sarımsak)

- Sarımsağın kardiyovasküler sistemde kullanımı; kan lipit düzeyini azaltıcı, kan basıncında azalma ve fibrinolitik aktivite şeklindedir.

Sarımsak ile yapılan klinik çalışmalar sonucu özellikle LDL kolesterol, total kolesterol ve trigliserit düzeyinde düşme olduğu görülmüş ve HDL/LDL oranında % 12 oranında artış tespit edilmiştir.

- Günde 3-5 gram sarımsak kullanımı ile allisin aktivitesini göstermektedir
- Hipokolesterolemik etkisi muhtemelen antitrombotik ve antioksidan etkisinden dolaydır
- Sarımsak % 1 kadar alliin taşır ve allinaz varlığında allisin'e dönüşür. Platelet agregasyonu önleyerek, serum kolesterol ve lipit düzeyinde düşme oluşturarak tansiyonu düşürürler
- Ateroskleroza önleyici olarak ve kan lipit düzeyini düşürmek için kullanılır. Komisyon E tarafından orta derecedeki hipertansiyon tedavisinde tavsiye edilir

Kwai preparatı; % 1,3 alliin'e göre standardize edilmiştir.

Panax ginseng **(Ginseng)**

- **Kökleri % 1,5 oranında ginsenozit taşır (triterpenik saponozit)**
- **Antiplatelet etkileri; panaksinol ve ginsenozitlerden kaynaklanır.**
- **Panaksinol; agregasyonu ve tromboksan oluşumunu inhibe eder.**
- **Ginsenozitler; trigliserit ve kolesterol düzeyini düşürür.**
- **Ayrıca antiaritmik ve vazodilatör etkisi de bulunmaktadır**

- **1-2 gr kök 3 ay boyunca kullanılabilir**
- **% 4 total ginsenosit içeren Standardize ekstresi (100 mg); günde 2 kez kullanılır**
- **Standardize ekstre 400 mg'a kadar kullanılabilir.**

Ginkgo biloba (Ginkgo)

- Dolaşımla ilgili rahatsızlıkların tedavisinde kullanılan önemli bir bitkidir
- Yaprak ekstresi;
- % 22-27 flavonol heterozitleri (kersetin, kemferol ve izoramnetin)
- % 5-7 terpen laktonlar
- Ginkgolit A,B, ve C ile bilobalit taşır

- **Alman Komisyon E'ye göre;**
  - **Ginkgolitler PAF antagonisti olarak platelet aktive edici faktörü inhibe ederler**
  - **120-240 mg standardize kuru ekstre kullanılır**
Günde 2-3 kez alınır.
- 40 mg yaprak ekstresi 9,6 mg Ginkgo glikoziti (% 24) içerecek şekilde standardize edilmiştir**

Ammi visnaga **(Diş otu)**

- Drog olarak meyveleri kullanılır.
- Etken maddeleri; kellin, visnagin (furano kroman yapısında),
Visnadin ve samidin (piranokumarin yapısında)
Visnadin miyokardda kan akışını artırır,
koroner vazodilatatör etki gösterir.
- Ayrıca antispazmodik etkiden dolayı angina pektoriste kullanılır

Crocus (Safran)

- *Crocus sativus* bitkisinin menekşe renkli çiçeklerinin kırmızı renkteki stigmalarıdır
- Safran; kan akışı içinde oksijen miktarında artış oluşturarak kalp hastalığı riskini azaltır. Böylece ateroskleroza önler
- 0,5-1,5 gr dozda kullanılır (10-15 stigma kullanılır). Balla tatlandırılabilir
- Yüksek doz sedasyon oluşturur

Hipotansiyonda Kullanılanlar

Rosmarinus officinalis

- Hipotansiyonda çay şeklinde hazırlanarak kullanılır
- Uçucu yağ (% 15-50 ökaliptol, % 15-25 alfa-pinen, % 12-24 alfa-terpineol, % 10-25 kafur) taşır
- 2 gr 150 ml su ile infüzyon (günde 3 kez kullanılır)
- Ortostatik hipotansiyonda oldukça etkilidir
- Tentürü 1:5; 10 ml olarak, günde 3 kez kullanılır
- Ayrıca banyo hazırlanır
(50 gramı 1 lt su içinde 20-30 dk bekletilir, sonra küvete konur)

Venöz sistem hastalıklarında kullanılan bitki ve droglar

**Venöz sistem hastalıkları arasında, varikoz venler
(Varisler) en yaygın olanıdır**

Aesculus hippocastanum (At kestanesi, Horse chestnut)

- Tohumları % 3-6 oranında triterpenik saponozit içerir
- Kuru ekstresi % 16-20 oranında triterpenik saponozit içerecek şekilde ayarlanır
- Triterpen saponozit karışımı olan essin bileşği antioksidatif ve vasküler koruyucu ve sıkılaştırıcı etkileri vardır
- Komisyon E; bacaklardaki venlerin patolojik durumlarında (kronik venöz yetersizlikte), bacakların şişmesinde, bacak ödemlerinde, sportif yaralanmalarda, bacaklardaki ağrı ve yorgunluk hislerini azaltmak için kullanımını onaylamıştır.
- % 1-2 'lik jel şeklinde preparatları kullanılır

Melilotus officinalis (Kokulu yonca)

- Etken bileşikler olarak melilotozit ve melitonin gibi kumarin bileşikleri, flavonlar ve saponozitler taşır.
- Droğun ağrı kesici, ödem boşaltıcı ve iltihap giderici etkileri vardır. Dahilen; bacaklardaki ağrı ve yorgunluklar gibi kronik venöz yetmezlikler, tromboflebit, şişkinlik ve yüzeysel kan toplanmasında kullanılır.

Ruscus aculeatus (Butcher's Broom)

- *Ruscus aculeatus* kurutulmuş kök ve rizomları kullanılır
- % 4-6 steroidal saponozit taşımaktadır
- 7-11 mg total ruskogenin'e eşdeğer ham ekstre kullanılır
- Komisyon E tarafından;

Kronik venöz yetersizlikte oluşan ağrı ve yorgunluklarda, şişliklerde ve hemoroidde kullanılmaktadır.